

**TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA
O'QITUVCHILARNING PEDAGOGIK
MAHORATINI BAHOLASH MEKANIZMLARINI
TASHKIL ETISH VA O'TKAZISH METODIKASI**

Tursinova Zoxida Sharabidinovna

**A.Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy institutti
tayanch doktoranti**

**METHODOLOGY OF ORGANIZING AND
CONDUCTING MECHANISMS FOR ASSESSMENT
OF TEACHERS' PEDAGOGICAL SKILLS IN
IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION**

Tursinova Zokhida Sharabidinovna

**Doctoral student of the National Institute of Pedagogical Skills
named after A. Avloni**

**МЕТОДОЛОГИЯ ОРГАНИЗАЦИИ И
ПРОВЕДЕНИЯ МЕХАНИЗМОВ ОЦЕНКИ
ПЕДАГОГИЧЕСКОГО КВАЛИФИКАЦИИ
УЧИТЕЛЕЙ В ПОВЫШЕНИИ КАЧЕСТВА
ОБРАЗОВАНИЯ**

Турсинова Зохида Шарабидиновна

**Докторант Национального института педагогического
мастерства имени А. Авлони**



E-mail: zokhida87@mail.ru
Orcid: 0000-0002-9044-091x

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'lim sifatini oshirishda o'qituvchilarning pedagogik mahoratini baholash mexanizmlarini tashkil etish va o'tkazish metodikasiga oid ma'lumotlar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim, tajriba, baholash, mezon, mahorat.

Abstract: This article provides information on the methodology of organizing and conducting mechanisms for evaluating teachers' pedagogical skills in improving the quality of education.

Key words: education, experience, assessment, criterion, skill.

Аннотация: В данной статье представлена информация о методологии организации и проведения механизмов оценки педагогического мастерства учителей в повышении качества образования.

Ключевые слова: образование, опыт, оценка, критерий, умение.

Kirish. Pedagogik mahorat va ta'lim sifatini baholash tushunchalari bir-biri bilan uzviy bog'langan tushunchalar hisoblanadi. Bugungi kunda ta'lim sifatini qanday baholash kerak degan savol uchrashi tabiiy. Shu maqsadda turli baholash usullari mavjud. Pedagogik mahoratni baholash pedagogik faoliyatning ajralmas tarkibiy qismi, chunki ta'lim va ta'lim jarayonlarini amalga oshirish baholash, tahlil qilishni talab qiladi.

“Pedagogik diagnostika” ni (aniqlash, tashxis qilish) eng birinchi 1968 yildan foydalanish taklif qilingan. Bunda pedagogik baholash - o'quv jarayonini o'rganishni ta'minlaydigan asosiy tizim ekanligini ta'kidlanadi.

Adabiyotlar tahlili. Shaxsning tarbiya va ta'lim tizimini baholashga qaratilgan pedagogik tashxis yo'nalishida muayyan tavsiflar beriladi. Bu tushunchalarni V.S. Kukushin, N.E. Shchurkova,

A.V. Yasvin va boshqalarning ilmiy tahlillarida uchratish mumkin. V.V.Kraevskiy shunday ta'kidlaydi: "Eng qiyin narsa – ta'lim salohiyatini, ya'ni hissiy-qadriyat munosabatlari tajribasini tekshirishdir". G. Royleke, R. Rollet, K. Leongard, A. Bass, E.Lichko, A. Shmelev pedagogik diagnostikani - «pedagogik faoliyatni qulaylashtirishda zarur bo'lgan axborotni qo'lga kiritish jarayoni»-deb ta'kidlaydilar. X.Feger, N.Petillon, V.Bogatskiylar "...pedagogik diagnostika psixologik diagnostikadan ajralib chiqqan" - degan fikmi ilgari surishadi.

Ba'zi adabiyotlarda esa Pedagogik diagnostikaning rivojlanish nazariyalarini 3 davrga bo'lish mumkin deya ko'rsatiladi. Birinchi davr qadimgi allomalar qarashlaridan e'tiboran XXI asrgacha davom etgan tadqiqot nazariyalari davri. Bu davrni filsofiv-adabiv davr deyish mumkin. Bu davrda insonning axloqiy, ijtimoiy tabiatiga taalluqli muammolarni o'rganishga asosiy e'tibor qaratildi. Ikkinchi davr. XIX asming oxirlaridan XX asming ikkinchi yarmigacha bo'lgan davrni o'z ichiga oladi. Ya'ni, bu davrda pedagoglar shaxs kamolotini o'rganish va tadqiq etishga o'z hissalarini qo'shgan davr hisoblanadi. Chunki bu davrda inson shaxsini klinik sharoitlarda tadqiq qilish uchun tekshiruvlar olib borildi. Jumladan, bu davrda shaxsga taalluqli introversiya, ya'ni o'zining ichki muammolariga sho'ng'ib o'zi bilan o'zi bo'lish va atrofda hodisolarga diqqatning susayib ketishi, ekstroversiya, ya'ni insonni o'rab olgan muhit atrofga ongning qaratilganligi va shu bilan band bo'lib, o'ziga nisbatan diqqatning susayishi, hayajonlanish, insondagi yuqori darajadagi halovatsizlik xususiyati, ma'lum psixologik ijtimoiy vaziyatlarda qo'rquv va hayajon hissiyotlari, rigidlik kabi psixologik holatlar o'rganildi. Lekin bu davrda shaxsning ijobiy hislatlari, qobiliyatlari, madaniy, ma'naviy, va shunga o'xshash bir qator fazilatlamini o'rganish diagnostikasi rivojlanmadi. Keyingi davr XX asrning ikkinchi yarmi-XXI asr boshlari - eksperimental davr bo'lib, bu davrda nemis pedagog olimi Karlxayns Ingenkampf hamda angliyalik psixolog R.Kettel shaxsning ma'naviy-ma'rifiy rivojlanishini o'rganishga e'tibor qaratdilar.

Mazkur ta'riflardan ma'lumki, pedagogik diagnostika atamasiga ko'plab tariflar uchraydi. Barcha tavsiflarni umumlashtirib quyidagicha fikr bildirish mumkin: pedagogik baholash - pedagog shaxsining va u bilan muloqotga kirishuvchilarning

pedagogik tizim natijalarini o'rganish, tahlil qilish, samaradorligini oshirish jarayonidir.

Tahlillar va natijalar: Pedagogik baholash yordamida jamiyatdagi ma'naviy-ma'rifiy jarayon tahlil qilinadi va ta'lim-tarbiyaning kafolatlangan natijalari aniqlanadi. Tashxislashda nafaqat ta'lim-tarbiya natijalarini sarhisob qilish, balki ularning o'zgarish dinamikasi ham kuzatiladi, mavjud kamchiliklar bartaraf etiladi. [4]. O'quv-tarbiyaviy jarayonni optimallashtirishga xizmat qiluvchi pedagogik tashxis ya'ni diagnostika har bir rejali o'quv jarayonining ajralmas qismi hisoblanib, o'quvchi materialni qanday o'zlashtirayotganini doimo kuzatib borishga, tarbiyaviy jarayondagi muammolarning yechimini topishga xizmat qiladi. Pedagogik baholash yordamida o'quv - tarbiyaviy jarayonda tug'iladigan qiyinchiliklar o'rganiladi, ularni bartaraf etish yo'llari tashkil etiladi. [1].

Umumiy qilib aytish mumkinki, pedagogik baholash - bu turli pedagogik hodisalarni tan olish jarayoni va foydalanishga asoslangan holda ma'lum bir vaqtda ularning holatini aniqlashdir.

Pedagogik baholash quyidagi savollarga javob beradi:

- nimani va nima uchun o'rganish kerak;
- qanday ko'rsatkichlar bo'yicha;
- qanday usullar yordamida;
- qanday sharoitlarda (o'z-o'zini nazorat qilish, o'z-o'zini bilish).

Pedagogik baholash maxsus pedagogik jarayon hisoblanib, uning asosida bir qator pedagogik mezonlar, ta'lim jarayonining sifati, ta'lim tizimi, ta'lim maydoni, ta'lim darajalari hisobga olinadi. Shuningdek, ta'lim jarayonining samaradorligini o'rganishga asoslanadi. [2, 234].

Ta'lim sifatini oshirishda o'qituvchilarning pedagogik mahoratini baholash mexanizmlarini tashkil etish va o'tkazish metodikasi muhim ahamiyatga ega bo'lib [3] bu jarayonni amalga oshirish uchun asosiy mezonlar quyidagilardan iborat bo'ladi:

1. Baholash maqsadlarini aniqlash
 - Maqsadlar: O'qituvchilarning pedagogik mahoratini baholashning aniq maqsadlarini belgilash (masalan, o'qituvchilarni rivojlantirish, ta'lim sifatini oshirish).
2. Baholash mezonlarini ishlab chiqish
 - Mezonlar: O'qituvchining bilim va ko'nikmalarini baholash uchun mezonlar (o'qitish

uslublari, muloqot qobiliyatlari, dars rejalashtirish, va h.k.) ishlab chiqilishi kerak.

3. Baholash usullarini tanlash

- O‘zaro baholash: O‘qituvchilar bir-birini baholaydi.

-O‘z-o‘zini baholash: O‘qituvchilar o‘z faoliyatlarini mustaqil ravishda baholaydilar.

-Klassik baholash: Daralar va o‘quv jarayonlari davomida o‘qituvchilarning faoliyati nazorat qilinadi.

- Anketalar va so‘rovnomalar: Talabalar va hamkasblar fikrlarini olish uchun.

4. Baholash jarayonini rejalashtirish

- Reja tuzish: Baholash jarayonining vaqtini, joyini va ishtirokchilarni belgilash.

-Tayyorlov: O‘qituvchilarni baholash jarayoniga tayyorlash, zaruriy materiallarni taqdim etish.

5. Baholashni amalga oshirish

- Daralarni kuzatish: O‘qituvchilarning daralarini kuzatish va baholash.

- Intervyular: O‘qituvchilar bilan intervyu o‘tkazish va ularning fikrlarini olish.

6. Natijalarni tahlil qilish

- Tahlil: Olingan natijalarni tahlil qilib, o‘qituvchilarning kuchli va zaif tomonlarini aniqlash.

- Hisobot tayyorlash: Baholash natijalari asosida hisobot tayyorlash.

7. Rivojlanish uchun tavsiyalar berish

- Tavsiyalar: O‘qituvchilarning pedagogik mahoratini oshirish uchun tavsiyalar ishlab chiqish.

-Treninglar va seminarlar: O‘qituvchilarni rivojlantirish uchun seminarlar va treninglar tashkil etish.

8. Takroriy baholash

-Monitoring: Ta‘lim sifatini oshirish jarayonida takroriy baholashlar o‘tkazish va natijalarni kuzatish.

Xulosa. Ushbu metodika ta‘lim sifatini oshirishda o‘qituvchilarning pedagogik mahoratini samarali baholash imkonini beradi va ularning professional rivojlanishini qo‘llab-quvvatlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Богуславская Т.Н. Формирование подходов к оценке качества дошкольного образования // Проблемы современного образования: интернет-журнал. 2012, № 4. С

2. Ковалева Т.М. Новые задачи тьюторской практики: от потенциала к ресурсу// Тьюторские практики в России. Сопровождение индивидуальных образовательных программ. – Томск: РЦРО, 2009.

3. Ковалева Т.М., Кобыща Е.И., Попова (Смолик) С.Ю., Геров А.А., Чередилина М.Ю. Профессия «тьютор». М.-Тверь: «СФК-офис». – 246 с.

4. Яшкова Н.В. Механизмы повышения качества образования. *Техник транспорта: образование и практика.* 2021;2(1):40-45. <https://doi.org/10.46684/10.46684/2687-1033.2021.1.40-45>

